

III.

A vendar, Makso, Sen je pravi stvarnik:
na čelu rokodelcem šviga spretno,
načrte snuje za naprej okretno
ta plodni naš predhodnik in udarnik.

Pa zviška — nepozaben bogozarnik —
za rast izbira seme prapočetno,
pripravlja pota bistra neverjetno
za vse bodoče čudotvorni čarnik.

Brez njega vse je zidano na pesek.
In komaj zacvetè na njej izvesek,
mogočna stavba nagne se sumljivo.

Vse, kar je v narodu vrednote trajne
in kar je klene cene neomajne,
brez teh nevidnih kril je neumljivo.

OTROŠKA POEZIJA V RUSIJI

N. BAHTIN

PESNIKI za odrasle ljudi se redkokdaj lotijo pisanja otroških pesmi. Med pomembnejšimi ruskimi pesniki sta pisala otroške pesmi le Žukovski in Nekrasov. Pravljičice A. S. Puškina in I. I. Eršova (»Konek-gorbunok«) so bile napisane za odrasle, a so postale podobno kakor basni Krilova najljubše otroško berilo. V sredi XIX. stoletja sta pisala za otroke J. P. Polonski in A. N. Pleščejev, ki pa sta bila oba pesnika srednje vrste. Konec XIX. in v začetku XX. stoletja je izšlo nekaj dobrih pesniških zbirk za otroke, med njimi knjige A. Bloka, Saše Černega, P. Solovjeve (Allegro) in dr. Vse te zbirke so bile namenjene otrokom premožnih staršev in prepojene z meščanskimi nazori; po revoluciji ni nobena doživela nove izdaje. Seveda ima tudi meščanska poezija nevtralne teme (na pr. o prirodi, domačih živalih itd.), toda pesmi, ki opevajo skrbno pestunjo, rišejo idile iz življenja »poštenih delavcev« ali pa pozivajo bogataše, naj pomagajo revežem — take pesmi so kajpada v sodobnem ruskem življenju popolnoma nepotrebne.

Zmeda, ki je zavladovala v Sovjetski zvezi po dveh vojnah, svetovni in državljanski, sevé ni bila ugodna za razvoj otroške poezije. L. 1918. je izšlo samo nekaj drobnih knjižic na rjavem papirju in z linorezi, namreč zbirke N. Vengrova, N. Ljubovine in Sergeja Jesenina. Jeseninova knjižica je bila po svoji temi (legenda o malem Jezusu) poslednja otroška knjiga z verskim motivom; knjiga N. Vengrova je obravnavala običajno témo otroških knjig, témo o živalih. Polagoma pa je knjižni trg začel oživljati; podjetni privatni založniki, ki so izrabljali zanje prikladno dobo

Nepa (Nove ekonomske politike), so napolnili knjigarne z množico knjig velikega formata, tiskanih na dobrem papirju in opremljenih s številnimi podobami; tekst je bil tu važen šele v drugi vrsti in njegova kakovost je bila velikokrat precej nizka. Ogromna večina otroških pesnikov te dobe je zapadla pozabljenju. To so bili epigoni drugovrstnih in tretjevrstnih pesnikov predrevolucijske Rusije. Iz te množice so se uveljavili le posamezni pesniki, med katerimi je treba omeniti predvsem K. I. Čukovskega, S. J. Maršaka, V. V. Majakovskega in A. Barto.

Kornej Ivanovič Čukovski je bil pred revolucijo znan kot literarni kritik, ki je med drugim pisal tudi o otroški literaturi. Od l. 1917. dalje je napisal celo vrsto otroških knjig zabavnega značaja; njegovi proizvodi se odlikujejo po fantaziji, humorju in po živahnih stihih, ki si jih je lahko zapomniti. Ena njegovih najbolj znanih knjig je »Mojdodyr«.¹ Deček pripoveduje, kako so mu pobegnile hlače, odeja, rjuhe, knjige itd. Umivalnik (ki se imenuje Mojdodyr) mu razloži, da se je to zgodilo zategadelj, ker se ni nikoli umival in je bil naposled bolj umazan ko dimnikar. Milo in krtača začneta dečka umivati; deček jima uide, toda na cesti ga sreča krokodil, ki mu ukaže, naj se gre takoj umit, ker ga bo sicer požrl. Deček uboga in nato se vrnejo stvari, ki so mu poprej pobegnile. Pesem se konča s slavospevom vodi in milu in z grajo umazanih dimnikarjev. Množica otrok zna na pamet te pesmi, ki so zelo lahke in duhovite; naslov sam je zelo posrečen (»mojdodyr« = moj si, dokler se ti od umivanja koža ne zguli in nastane »dyr«, t. j. luknja).

Pred napadi kritike (napadali so ga namreč precej) je Čukovski način svojega pisanja sam branil v celi vrsti člankov, ki so zbrani v knjigi »Od dveh do petih« (t. j. otroci od dveh do petih let). Sedma izdaja te knjige je izšla l. 1937. V predgovoru k tej izdaji pravi Čukovski: »Ko sem se prvokrat lotil pisanja otroških pesmi, sem dognal, da v tej stvari nimam niti učiteljev, niti predhodnikov. Nikogar nisem imel, pri katerem bi se lahko učil. Sklenil sem, da se bom učil pri otrocih.« Čukovski se je skoraj prenehal družiti z odraslimi ljudmi, živel je predvsem med triletnimi otroci in si zapisoval njihove izraze, reke in pesniške ekspromte. Na ta način je prišel do pedagogike, toda tudi v pedagoških sistemih ni našel tistega, kar mu je bilo potrebno. Na samostojne otroške besedne tvorbe je gledal Čukovski z očmi pesnika. Evo primera, kako razumejo otroci jezik odraslih: »Mama je odšla za mesec dni na dopust.« (Ruski: »Mama uehala v otpusk na mesjac«; — »mesjac« pomeni v ruščini prav tako kakor v slovenščini luno in dobo 30 dni.) Otrok sklepa: torej je mama na luni. Vzgled otroške logike: »Mama, kaj je to vojna?« — »Vojna je takrat, kadar ljudje ubijajo drug drugega.« (Ruski: »... kogda ljudi ubivajut drug druga«; — »drug« pomeni v ruščini tudi »prijatelj«.) Otrok popravlja: ne drug drugega (t. j.

¹ »Mojdodyr« je preveden v srbohrvaščino in je izšel v Zagrebu z naslovom »Slavko-prljavko«. V srbohrvaščino je prevedena tudi druga knjiga Čukovskega, »Rajni zbrka doktor Jaoboli i životinje«. (Obe knjigi je prevedla Irina Kunjina-Aleksander). Tretja knjiga, »Krokodil«, je izšla v Zagrebu v založbi »Minerva«.

prijatelj prijatelja), ampak sovražnik sovražnika. Kar imenujejo odrasli popačenje besede, je za otroka pogostoma samo postopek, da bi bila beseda bolj smiselna. Vazelin postane v otrokovih ustih »mazelin«, ker se ljudje z njim mažejo. Čukovski je zbral in zapisal množico takih otroških iznajdb na področju besedne tvorbe, ki predstavljajo po njegovem mišljenju za pesnika resničen zaklad.

Nadalje brani Čukovski »lepe nesmisle«, kakor se sam izraža, to je lepe neumnosti. V narodnih otroških pesmicah (tako v ruskih kakor v angleških, ki jih imenujejo »nursery rhymes«) dobimo verze, ki predstavljajo zbirko nesmislov, na pr.: slepec gleda, gluhi prisluškuje, brez-nogi je tekel za nekom, mutec je zaklical na pomoč (dansko-norveška pesmica). Čukovski razlaga otroško ljubezen do takih »nesmislov« z dejstvom, da te pesmice prav s poudarjanjem nesmislov krepijo otrokovo občutje za resničnost. Otroku je to igra, in sicer zelo zabavna igra; otroškemu razumu pa je igra prav tako potrebna kakor njegovim mišicam. S celo vrsto dokazov je Čukovski dokazoval, da ima pesnik pravico, pisati pesmi kakršni so na pr. tile stih:

Ryby po-polju guljajut,	Ribe se sprehajajo po polju,
žaby po-nebu letajut;	žabe letajo po nebu;
myši košku izlovili,	miši so mačko ujele,
v myšelovku posadili.	jo v mišnico posadile.

V sledečem članku brani avtor pravljico, piše nadalje, »kako delajo otroci stihe«, naposled pa daje 13 zapovedi, kako mora otroški pisatelj pisati pesmi. Navajamo na kratko te zapovedi.

Kdor piše za otroke, mora tako rekoč misliti v podobah. Pesmi, tiskane brez slik, izgube 90% vse učinkovitosti. Čim opazi pesnik, da je eni strani njegovih stihov potrebna ena sama slika, naj to stran kot očitno slabo črta.

Druga zapoved je: najhitrejšje menjavanje pojavov.

Besedna slika mora biti hkrati lirična. Pesmi, ki jih ni mogoče peti, niti ni mogoče plesati po njih, ne bodo užgale otroškega srca.

Ritem mora biti okreten in spremenljiv. Monotona razvlečenost vsakega (kmečkega) epa se ne prilega sodobni otroški psihi.

Stihi morajo biti muzikalni. Zveze soglasnikov kakor so na pr.: »vdrug vzgrusnulos'« so nedopustne; zadostuje po en soglasnik za vsak samoglasnik.

Rime morajo biti blizu druga drugi.

Besede, ki služijo za rime, morajo biti obenem nosilci glavnega smisla celotnega stavka.

Vsaka kitica mora biti sklenjena (končana); vzgled dajejo Puškinove pravljice:

V sinem nebe zvezdy bleščut,
v sinem more volny pleščut,
tuča po nebu idet,
bočka po morju plyvet...²

² V odličnem prevodu Otona Župančiča (A. S. Puškin: Pravljica o carju Saltanu. Akademska založba v Ljubljani, 1937): »Zvezde vrh neba migljajo, vali vrh morja igrajo; črn oblak hiti čez svod, preko morja plava sod.«

Otroška pesem mora vsebovati čim manj pridevnikov.

Prevladujoči ritem otroških pesmi mora biti horej (vzglede: pravljice Puškina in Eršova).

Pesmi morajo biti primerne za igranje; razen tega je priporočljiva tudi besedna igra (na pr. naslov »Mojdodyr«).

Ne pozabi, da mora biti otroška poezija tudi poezija za odrasle ljudi.

Ne pozabi, da je treba otroke navajati k dojemanju klasikov, in sicer s tem, da prekršiš to ali ono zapoved (na pr. deveto, peto, šesto itd.).

Vsa ta pravila, ki so tu nanizana zelo shematično, je Čukovski podprl s celo vrsto vzgledov in dokazov. Toda ne samo njegovo pesniško delovanje, ampak tudi njegova pravila ali »zapovedi« so doživele hudo kritiko. Čukovski govori namreč v teh svojih pravilih edinole o obliki, vsebine pa sploh ne omenja. Ali je mogoče govoriti o obliki, ne da bi hkratu imeli pred očmi njen odnos do vsebine? Oblika, ki jo je uporabljal E. Th. A. Hoffmann, je neuporabna za Zolajev »Germinal«. Stavka: »Odeja je zbežala« (začetni stih pesmi »Mojdodyr«) in »Odeja je visela na vrvi na dvorišču« nista različna le po obliki, temveč tudi po vsebini. Ko je Čukovski branil svoja načela, je navajal kot dokaz prvič klasike in drugič otroško psiho. Toda Puškin je pesnil pred sto leti; resnični pesniki pa ne iščejo vzorov, ampak ustvarjajo nekaj novega; po drugi strani se ne smemo le učiti od otrok in se prilagajati njihovim interesom, marveč moramo dvigniti otroka na niveau odraslih ljudi. Najmodrejše je trinajsto pravilo Čukovskega.

Te misli je izrazil otroški pisatelj B. Šatilov l. 1929. v reviji »Kniga detjam« (»Knjiga za otroke«; št. 4—5). Decembra istega leta je pisal Čukovski v reviji »Literaturnaja gazeta«:

»Ko sem vnovič prebral svoje knjige, so se mi zazdele zelo stari nske. Razumel sem, da takih knjig ni več mogoče pisati, da so izčrpane celó že forme, ki sem jih uvedel v literaturo. Te forme sem nekoč iznašel sam, ali zdaj so postale skupna last. Zato pa sedaj, tudi če bi hotel, ne morem več pisati o témah kakor je na pr. ‚Krokodil‘; hotel bi obdelovati nove téme, ki razburjajo nove čitatelje.«

Čukovski se je v resnici lotil novih tém, toda ne v otroški poeziji, marveč v povesti za otroke. Njegove pesmi pa so tudi nadalje privlačevale otroke ter so izšle v več izdajah (»Mojdodyr« je izšel l. 1936. kot 21. izdaja v 300.000 izvodih, »Telefon« je izšel desetič v 150.000 izvodih; l. 1936. so izšla tudi neke vrste izbrana dela Čukovskega z naslovom »Pravljice« v 50.000 izvodih).

Na prav isti zabavni način so pesnili tudi drugi otroški pesniki; bilo jih je zelo veliko. Tako je bilo na pr. l. 1925. zgolj pesnikov-začetnikov 61, 1926. l. jih je bilo 40, l. 1927. pa 64; nato je začelo to število padati. Ogromna večina teh knjig pa je privlačevala samo s svojo lepo zunanostjo in pisanimi podobami, tekst je bil le redkokdaj dober. Izjema je bil Samuil Jakovljevič Maršak, kateremu je neka založba ponudila, naj napiše pesmi k slikam, ki predstavljajo mlade živali v kletkah živalskega vrta. Ta knjiga z naslovom »Otročički v kletkah« se je zelo posrečila in je doslej doživela 10 izdaj. Maršak, ki je nastopil v javnosti prvokrat l. 1907. zlasti kot prevajalec angleških narodnih balad in angle-

ških pesnikov sploh, se je sedaj posvetil otroški poeziji ter je napisal okoli štirideset knjig poezije za otroke; mnoge med temi knjigami so pravi dragulji otroške poezije. Njegove prve pesmi so nastale po vzgledu istih »mursery rhymes« (angleških pesmic), o katerih je govoril Čukovski, ali Maršak se je učil tudi od ruske narodne otroške pesmi. Od lahkih zabavnih pesmic je Maršak prešel k pesmim tako imenovanega delovnega ali produktivnega značaja (»Pošta«, ena njegovih najboljših pesmi, prav tako »Požar«, »Kako je skobelj naredil skobelj« itd.), nato pa se je lotil prikazovanja socialistične graditve v Rusiji (»Vojna z Dneprom« — pesnitev o Dneproostroju, ena Maršakovih najlepših umetnin). V dolgi pesnitvi »Mister Tvister« pripoveduje Maršak o popotovanju nekega Angleža po Sovjetski Rusiji; ta Anglež noče stanovati v hotelu, v katerem prebivajo tudi pripadniki barvastih ras; išče privilegiran, izključno le belcem namenjen hotel, ker pa takega ne najde, mora oditi domov. Na ta način je pesnik prikazal v lahki in zabavni obliki idejo enakosti vseh narodov ne glede na barvo njihove kože.

Maršak je bil dolgo vrsto let urednik in konsultant otroškega oddelka Državne založbe; njegov glavni namen je bil, dvigniti kakovost otroške literature v smislu njenega približevanja k vzorom klasične literature. Pionir te smeri in take poezije pa je bil Vladimir Majakovski (1897 — 1930), ki je pisal tudi pesmi za otroke.

(Se nadaljuje) — **Prevedla V. Š.**

IZGUBLJENI SVET

TONE SELIŠKAR

V KAVARNO, kamor zahajam, prihajata vsak dan dva starca, mož in žena. Poznam ju že dvajset let, toda v življenju smo se zgrešili in šele pred petimi leti sem ju znova našel. Nikdar poprej nisem govoril z njima. Ker smo stanovali v isti ulici, sem poznal nekatere njune bistvene navade, ki so dajale obema prav poseben, nenavaden način ponašanja. Prav dobro se ju še spominjam, kakšna sta bila pred dvajsetimi leti, saj sta uživala v naši predmestni ulici velik ugled in spoštovanje. Mož je bil strokovni učitelj na obrtni šoli, žena je bila poštarica. Imela sta dva sina in kadar so šli v nedeljo vsi štirje pod Rožnik, smo gledali za njimi, kakor da je ta ugledna družina ponos naše ulice, in moja mati je ob taki priliki vedno povzdigovala čednosti teh ljudi.

Seveda, dvajset let je lepa doba in sem bil sedaj, ko sem ju po tolikih letih znova srečal v kavarni, nemalo presenečen. Saj se nista kdo ve kaj spremenila. No, že, ostarela sta, nekako manjša sta postala, počasna in utrujena, siva in zgubana. Ko sem sedel v njuni bližini, se mi je počasi, ne da bi se zavedel, zagrinjala sedanost in vse moje misli so se nehote povračale nazaj v tisto dobo pred dvajsetimi leti, iz katere sta vznikla ta dva starca. Kako je prav za prav vse to preprosto, pa vendar silno zagonetno! Videl sem nenadoma vse tiste

Ko je tako govoril, je imel na sebi že svoje perilo, kupljeno menda za drag denar. Papali se je za hip ozrl na svoje, toda med tem je že pristopil Castelli in mu preprečil, da bi si obul nogavice. Sedel mu je na kolena, lep in vdan kakor deklica.

Ta trenutek je bil največji dar dneva, ki ga je priredil Amor sebi v zabavo. Papali je čutil, kako ga objema mlado telo Zdenka Castellija, čigar vsak najmanjši del je živel popolnoma in edino z njim. Začutil je na svojih licih njegove sveže, od kopanja še bolj dišeče in vroče ustnice in videl razkošne oči, ki jim je ugašajoči dan odvezel zadnjo prozaičnost.

Ta dan je bil važen mejnik v njunem življenju. Vsi vzgojni sistemi, z najmodernejšimi vred, so na mah odpovedali, osramočeni od življenja, ki se ne da nikdar in od nikogar vkleniti v spono.

OTROŠKA POEZIJA V RUSIJI

N. BAHTIN

Majakovski ni napisal nobenega posebnega traktata o otroški poeziji kakor so n. pr. zgoraj navedena pravila Čukovskega, toda v svojem pesniškem delu se je ravnal po smernicah, ki jih je razložil v zelo zanimivem članku »Kako je treba pesnikovati« (l. 1927.).

Po prepričanju Majakovskega »se začenja poezija pri tendenci«. Pogoj pesniškega udejstvovanja je, da ima človek nekaj, kar hoče povedati. Pesnik je borec, poezija je njegovo orožje. V družbi mora obstajati neka naloga (»socialno naročilo«), ki jo more rešiti edinole poezija. Pesnik mora natanko vedeti ali bolje: čutiti želje svojega razreda ali svoje skupine, to se pravi, imeti mora jasen smoter. Pesnik nujno potrebuje določene pogoje, ki mu omogočajo njegovo ustvarjanje; med te pogoje šteje Majakovski na pr. tudi oblačilo za obisk nočnih azilov, stik z uradom za časopisne izrezke itd. (nekak informativen urad, ki zbira zlasti časopisno gradivo o določenih vprašanjih, dogodkih, procesih itd.; op. prev.). Obdelava besed mora biti pesniku navada in prijem — lastnosti, ki sta neskončno individualni in ki si jih je mogoče pridobiti le z leti vsakodnevne dela. Pesniški stvaritvi je neogibno potrebna novost. Novost stori umetnino potrebno, poetično, tipično.

Vzglede so pesmi Demjana Bednega, ki so izraz pravilno razumljene današnje socialne naloge; kažejo jasno zavest o svojih smotrih, to je: o potrebah delavcev in kmetov; označuje jih besedni zaklad, kakršnega rabijo kmetje; oblika in pesniški prijem basni.

Ustvariti do določenega termina dobro pesniško delo je mogoče edinole tedaj, če imaš že pripravljeno veliko zakladnico pesniških sredstev. »Za te predhodne priprave porabim večino svojega časa. Deset do osemnajst ur na dan mi gre zanje in skoraj zmerom si nekaj momljam. Ta koncentracija razlaga znamenito pesniško raztresenost.«

»Beležnica« je eden poglavitnih pogojev za nastanek dobre pesnitve. Pesnik mora sleherno srečanje, vsak napis, slednji dogodek ocenjevati le kot gradivo za oblikovanje.

Pri ustvarjanju se ponajvečkrat kot prva pojavi glavna beseda, to je bodisi tista, ki označuje smisel stiha, ali pa tista, ki služi za rimo. Ritem je osnovna sila stiha. Rima je tudi nujno potrebna, zakaj brez rime (ali sozvočja sploh) se verz razblini. Rima vodi bralčevo pozornost, da se povrne k predhodnemu stihu, jo prisili, da se spomni nanj in gleda hkrati na vse vrste, ki izražajo eno in isto misel. Majakovski pravi: »Vselej postavim najznačilnejšo besedo na konec vrste in si prizadevam, da na vsak način za to besedo najdem rimo. Navsezadnje so moje rime skoraj zmerom nenavadne, take, kakršnih pred mano nihče ni uporabljal.«

Vedno je treba imeti pred očmi avditorij, ki mu je pesem namenjena. »Zlasti važno je to sedaj, ko so oder, glas, neposredni govor glavna sredstva občevanja z množico.« »Večina mojih pesmi je zgrajena na razgovorni intonaciji.«

Pri tiskanju pesmi je treba upoštevati način, kako bodo bralci sprejemali tiskane vrstice. Navadna ločila so revna in malo izrazita. Po navadi tiskajo takole:

Dovolj. Sram me je
poniževati se pred oholo Poljakinjo ...

Pika za besedo »dovolj« ostane neopažena in pri branju dobi stih drugačen smisel: Dovolj sram me je ...

Zato je treba tiskati takole:

Dovolj,
sram me je ...

Ob takem deljenju stihov na polovične vrstice ne more biti niti smiselne niti ritmične zmešnjave.

V soglasju s svojimi nazori je Majakovski v svojih otroških pesmih upošteval avditorij, ki mu je bila namenjena njegova poezija. Tako si lahko razlagamo dejstvo, da imajo vse njegove pesmi za otroke jasen ritem, predvsem horejski. Tematika je izključno sodobna. Ideologija je sovjetska. Pesem »Na vsaki strani slon ali levinja« se začinja z besedami:

L'va pokazyvaju ja,
posmotrite, nate —
on teper' ne car' zver'ja,
prosto predsedatel'.

Kažem vam leva,
evo, poglejte —
zdaj ni več car živali,
temveč preprosto predsednik.

Zahvaljujoč se za sladkorček, pravi psiček dečku:

Spasibo ot vsej sobačej duši.
Ljubi bednjakov,
bogatyh kruši!

Hvaležen sem ti iz vse svoje
pasje duše.
Ljubi reveže,
z bogataši se bojuj!

Pesmi Majakovskega, ki so pisane v lahkem stilu pogovora, doumevajo otroci najlaže, kadar jih poslušajo, ne pa berejo. Med pesmi, ki so

pri otrocih najbolj priljubljene, spadajo »Kaj je dobro in kaj je slabo« in »Kaj bom nekoč«. V poslednji pesmi označuje pesnik različne poklice: mizarja, inženjerja, zdravnika, tovarniškega delavca, sprevodnika cestne železnice, šoferja, letalca, mornarja, nato pa sklepa:

Rabota vsjakogo
nužna ođinakovo.
Ja gajki delaju,
a ty
dlja gajki
delaješ vinty.

Delo vsakogar
je enako potrebno.
Jaz delam matice,
ti pa
za matice
delaš vijake.

Konča z besedami:

Knigu perevorošiv,
Namotaj sebe na us —
vse raboty horošy,
vybvraj
na vkus!

Ko prebrskaš to knjigo,
si zapomni —
vsako delo je lepo,
izbiraj si
po svojem okusu!

Pesmica »Vzemimo nove puške«, ki je že sama po sebi zelo muzikalna, je uglasbena in jo otroci zelo radi pojo. Isto velja tudi za »Majsko pesnico«. Žal je Majakovski napisal le malo otroških pesmi.

Agnijo Barto imenujejo učenko Majakovskega. V službi »socialne naloge« skuša poetka podati živo sovjetsko resničnost. Bartojeva zelo dobro obvlada stih, je zelo iznajdljiva glede rim, ima lahek in raznolik ritem in je dobra opazovalka otroške duševnosti. Gradivo za svoje pesmi jemlje iz otroškega življenja z njegovimi zabavami in njegovim delom; ali to niso prizori iz ozkega družinskega kroga, temveč iz javnega (skupnostnega) življenja: različne epizode iz življenja »otroškega ognjišča« (neke vrste otroška organizacija, klub; op. prev.), otroškega vrtca, mladinskega doma, pionirskega oddelka. Piše o jutranji telovadbi, o otroških zdravstvenih komisijah (mladi »sanitejci« pazijo na snago oblačila in telesa svojih tovarišev, na red v stanovanjih itd.), o »uri miru« (odpočitek otrok po obedu), o pogovorih pri pionirskem ognju, piše tudi o bratstvu vseh tistih, ki delajo po vsem svetu (njena najpriljubljenejša knjiga »Bratci«). V pesmi »Vse za vse« pripoveduje, kako prineso starši v otroški dom slaščice za svoje otroke, toda ker bivajo v tem domu tudi sirote, zbero otroci vse slaščice ter jih porazdele med vse. Bartojeva piše tudi o otroških nedostatih, o nerednih in cmeravih otrocih, o klepetuljah, strahopetcih, lažnikih, toda vse te pesmice so prešinjene z veselo dobrohotnostjo. V celoti je Bartojeva doslej napisala okoli štirideset knjig.

Poleg že navedenih pesnikov je treba omeniti še celo vrsto imen, ki so manj znana in ki spadajo med »zabavne« pesnike. Taki so n. pr. Vera Inber, katere knjiga »Kroški sorokonožki« (»kroška« pomeni »drobtinica« in »malček«, »sorokonožka« pa bitje s štiridesetimi nogami in »stonoga«; op. prev.) je izšla že v nekaj izdajah, dalje D. Harms, virtuos pesniške oblike, čigar najboljše pesmi še niso bile objavljene (pesnik jih odlično bere na odru) in naposled najmlajši pesniki za

otroke N. Dilaktorskaja, S. Mihalkov, avtor vesele povesti »Stric Stepa« in »Kaj pa pri vas?« (otroci pripovedujejo, kdo so njihovi starši in kakšen je njihov poklic; pesem zaključujejo besede: »Potrebne so različne mame, vse vrste mam so važne!«), A. Vvedenski (»Kužek in mucek«) itd.

Pomudimo se še pri prevajalskem delovanju ruskih pesnikov za otroke.

Sovjetski pesniki radi prevajajo dela inozemskih pesnikov, ki se vsaj nekoliko skladajo s sodobnimi ruskimi zahtevami. L. 1918. so izšle v ruščini »Izbrane pesmi« poljske poetke Konopnicke, humane zaščitnice revežev. L. 1920. so izšle pesmi znamenitega angleškega pisatelja in pesnika Roberta Stevensona. V letih 1922—1923 je izšlo nekaj knjig Wilhelma Buscha, l. 1924. pa »Prigode stola in mize« angleškega otroškega pesnika Edvarda Leara in angleške narodne otroške pesmice v prevodu S. Maršaka. Nobena teh knjig ni bila na novo izdana. Na meščanskem Zapadu ni bilo kaj vzeti (? ? op. ur.).

Mnogo več uspeha imajo pesniki nekaterih narodov Sovjetske zveze — Belorusov, Ukrajincev, Georgijcev, Židov in Tatarov. Te pesnike so ruski pisatelji odkrili šele nedavno, za časa Kongresa sovjetskih pisateljev. Skupina sovjetskih pisateljev, ki je takoj po kongresu obiskala Ukrajino, je tam izvedela, da sta v Ukrajini zelo priljubljena ukrajinska pesnika Natalja Zabila, ki pesnikuje v ukrajinsščini, in L. Kvitko, ki piše sicer v židovskem jeziku, a je po prevodih v ukrajinsščino dobro znan tudi ukrajinskim otrokom. Oba pesnika sta že prevedena v ruščino. Zlasti lepe so pesmi L. Kvitka, ki ga je treba šteti v isto vrsto s pesniki, kakršna sta n. pr. Maršak in Majakovski. V razmeroma kratki pesmi »Prašički« (»Porosjata«) je dal silno poučno podobo sovjetske graditve.

Prav tako lepe so tudi druge Kvitkove pesmi, pa naj opeva karkoli: »Žuželka«, »Konjiček« itd.

V ruščino so začeli prevajati tudi pesmi Georgijca Paola Jašvilija, Armenca Ovankesa Tumanina, Belorusa Janka Kupale in še nekaterih pesnikov. V reviji »Pionir« je izšlo nekaj pesmi nadarjenega črnogorskega pesnika Radula Stijenskega (»Pravljica o Tomu« in dr.).

Ruske narodne pesmi, zlasti otroške, zbirajo tudi sedaj ter jih v določenem izboru na novo izdajajo; zlasti dobra je zbirka, ki jo je sestavila nedavno umrla O. I. Kapica, dobra poznavalka folklore; omeniti je treba tudi njeno pomembno delo o »Otroški folklori« (Leningrad 1928, 222 str.), ki je vsebinsko nenavadno bogato.

Sovjetski otroški pesniki pogostoma nastopajo javno pred otroškimi občinstvom in berejo svoje pesmi. V Leningradu so med otroci zelo priljubljeni S. Maršak, K. Čukovski in D. Harms, v Moskvi pa A. Barto. Ti nastopi so dobro plačani; na splošno so honorarji otroških pesnikov v Rusiji dovolj visoki, zlasti tisti, ki jih dobivajo pesniki, ki veljajo za najboljše. Njihove pesmi izhajajo v visokih nakladah, z lepimi ilustracijami, včasih celo razkošno opremljene. Lirične pesmi dostikrat uglasbijo. Sicer pa avtorji tekstov za petje po navadi niso pesniki, ki pišejo za

branje in deklamacijo. Za tekste in za uglasbitev skrbi Gosmuzizdat (= Gosudarstvennoe muzykal'noe izdatel'stvo, Državna muzikalna založba; op. prev.). Otroška gledališča in filmski avtorji skrbijo tudi za to, da popularizirajo med otroci pesmi z dobrimi teksti in melodijami. Naposled se vrše posebne literarne študije z otroki, ki kažejo literarne talente in zanimanja (v Leningradu v Dvorcu pionirjev pod vodstvom S. Maršaka). (Prevedla V. Š.)

RUSKE MLADINSKE

PRIREDIL MILE KLOPČIČ

K. ČUKOVSKI: ROKOVNJAČ RAZPARAČ

Mura zvezek je prejela
in je risati začela:
— Tole koza je rogata.
— Tole jelka je košata.
— Tole dedek naš z bradó.
— Tole luna nad vasjo.
— Kakšna pa je to prikazen?
Njen pogled je neprijazen,
nog ima kar dvakrat pet
in rožičkov kar deset!
— To je strašni Rokovnjač,
tisti grozni Razparač;
sama sem si ga izmislila!
— Kaj si zvezek proč zagnala,
kaj si risati nehala?
— Jaz se ga tako bojim!

U. HARMS: OTROCI SE IGRAJO

Letal Petjka je po cesti
in po tlaku
in po cesti,
letal Petjka
je po tlaku
in je kričal:
— Ga-ra-ra!

Jaz zdaj nisem nič več Petjka,
hej, narazen,
hej, narazen!
Jaz zdaj nisem nič več Petjka,
jaz sem zdaj avtomobil!

A za njim je letal Vanjka
kar po cesti
in po tlaku,
letal Vanjka
je po cesti
in je kričal:
— Du-du-du!

Jaz zdaj nisem nič več Vanjka,
várujte se,
várujte se!
Jaz zdaj nisem nič več Vanjka,
jaz sem poštni parobrod!